

DEKABRİST ŞİİRİNİN ÖZELLİKLERİ

Arş. Gör. Sevgi İLİCA
Gazi Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü
sevgiyavas@windowslive.com

Öz

19.yüzyılın ilk çeyreğinde Rusya İmparatorluğu ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi açıdan muazzam ölçüde önem taşıyan olayların yaşandığı oldukça karmaşık bir dönem geçirir. Bu döneme damgasını vuran en önemli iki olay, 1812 Anayurt Savaşı ve 14 Aralık 1825 Dekabrist Ayaklanması'dır. Ülkeye anayasal düzen getirme, toplumsal adaleti sağlama ve serfligi ortadan kaldırma amacı ile çarlık rejimine karşı ayaklanma çıkarmayı tasarlayan ve bu hedefleri doğrultusunda gizli örgütler kuran bir grup genç Rus subaydan oluşan Dekabristlerin önemli bir bölümünü şairler oluşturur. Başkent Peterburg'ta Senato Meydanı'nda gerçekleşen Ayaklanmanın Aralık ayında gerçekleşmesi nedeniyle Rusçada *Aralıkçı* anlamına gelen *Dekabrist* sözcüğü ile nitelendirilirler. Dekabrist şairler siyasi ve toplumsal görüşlerini geniş kitlelere yayma amacı doğrultusunda, edebiyatı propaganda aracı olarak görürler. Çalışmalarını sürdürdükleri dönemin 19.yüzyılın başına denk düşmesi sebebiyle, romantizm akımının etkisiyle diğer türlerle karşılaştığımızda çoğunlukla şiir türünde eserler verirler. Kaleme aldıkları şiirleri incelediğimizde, bu eserlerin içerik açısından birçok ortak özellik barındırdığı görülür. Bu çalışmada Dekabrist şiirinin içerik açısından ortak olan özelliklerini aktarmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Dekabrist Ayaklanması, romantizm, Dekabrist şiiri.

CHARACTERISTICS OF DEKABRIST POETRY

Abstract

In the first quarter of the nineteenth century The Russian Empire undergoes a trying period in which economic, social, cultural and political changes happen. The two most important events that leave marks upon this period are the Patriotic War of 1812 and 14 December 1825 Decembrist Revolt. A group of young Russian army officers plan to rise in revolt against tsardom as they aim to bring the country constitutional rights and social justice and to abolish serfdom. In order to meet their goals, Decembrists found secret societies. Because this revolt occurred in December, these army officers are called Dekabrist which means in Russian language Decembrists. Most of Decembrists are poets. Decembrists count their literary works as instruments to spread their political and social opinions throughout the country. As Decembrists create their literary works in the first half of the nineteenth century, they are strongly influenced by the literary movement-romanticism. In other words, compared to other literary genres Decembrists poets mostly write poems by the influence of romanticism. Their poems are quite similar in content. The aim of this study is to define the characteristics of Dekabrist poetry.

Keywords: Decembrist Revolt, romanticism, Dekabrist poetry.

GİRİŞ

Dekabrist Ayaklanması'nın temelleri çeyrek yüzyıl öncesine dayanır. 24 Mart 1801 gecesi çar I.Pavel (1754-1801),Peterburg valisi Kont Petro Pahlen'in önderliğinde bir grup subay tarafından düzenlenen suikast sonucu öldürülür ve yerine oğlu I.Aleksandr (1777-1825) geçer. I.Aleksandr'ın babasını öldüren komplocular ile iş birliği yaptığı rivayet edilir (Vernadsky, 2009: 243). Pavel'in muhafazakâr, baskıcı ve tutucu politikasının aksine oldukça liberal bir politika izleyeceğinin sinyallerini veren yirmi üç yaşındaki genç çar I.Aleksandr, tüm millet tarafından büyük bir coşku ile karşılanır. Bu sevinç öylesine büyük olur ki, başkent Peterburg sokaklarında birbirini hiç tanımayan insanlar bile kucaklaşırlar (Kirik, 1906: 7). Genç çar tahta geçtiğinde hiç beklemeden birtakım liberal adımlar atar. Bu adımların çoğu Rus halkına, serfliği kaldıracığını vaat eder niteliktedir. Ne var ki, siyasi konularda söz sahibi ve egemen olan soylu sınıf, ekonomik çıkarları doğrultusunda köylülerin özgürleştirilmesine karşı çıkar. 1805 yılı itibariyle Fransa ile yapılan savaşların etkisiyle de, umutla beklenen aydınlanmaya yönelik tüm girişimler sekteye uğrar.

Rusya bu dönemde yalnızca iç meseleler ile boğuşmamaktadır. Fransız İmparatoru Napoleon Bonaparte (1769-1821) tüm barış girişimlerine rağmen, Rusya'ya savaş açar. Ne var ki, umduğu başarıyı yakalayamaz. 25 Aralık 1812 günü Rusya İmparatorluğu, Moskova'ya kadar girmeyi başaran Napoleon Bonaparte komutasındaki Fransız ordusuna karşı görkemli bir zafer kazanır. Savaşta ülkenin gerçek yüzünü tüm çıplaklığıyla görme şansı yakalayan aydın Rus soylularının büyük bir kısmı, despotizmin yıkılıp serfliğin kaldırılmasının Rusya İmparatorluğu'nun liberal bir geleceğe kavuşabilmesi için elzem olduğunu fark eder. Çocukluklarından beri atalarının serf köylüleri hor görmesine tanıklık eden bu soylu grup, köylülerin aslında ülkeleri uğruna gözünü bile kırpmadan canlarını ortaya koyarak savaşan *vatanın gerçek evlatları* olduklarını görür (Lotman, 1997: 318). Yönetiminin ilk yıllarında liberal adımlar atacağını sinyallerini verip, sonrasında tüm yurttaşlarda ümitlerin tükenmesine ve kendisine nefret duyulmasına yol açacak derecede baskıcı ve gerici bir siyaset programı yürüten çar I.Aleksandr'ın ölmesi üzerine, gizli Dekabrist örgüt üyelerinin ortak kararı sonucunda, yeni çar I.Nikolay'ın taç giyme töreninin gerçekleştiği 14 Aralık 1825 günü Senato Meydanı'nda tarihe *Dekabrist Ayaklanması* olarak geçen ayaklanma gerçekleşir. Ne var ki, ayaklanmanın başarısız akıbeti üzerine, ayaklanmaya destek veren birçok şair ve yazar Kafkasya ve Sibirya'ya sürgün edilirken, ayaklanmanın öncü isimleri arasında yer alan beş Dekabrist Pavel İvanoviç Pestel, Kondratiy Fyodroviç Rıleyev (1795-1826), Sergey İvanoviç Muravyov-Apostol, Mihail Pavloviç Bestujev-Rumin ve Pyotr Grigoryeviç Kahovski asılarak idam edilir (Orlov-Georgiyev vd., 2004: 163).

Dekabrist Ayaklanması'nı tasarlayan gizli örgüt üyeleri şair Dekabristlerin arasında Kondratiy Fedoroviç Rıleyev, Wilhelm Karloviç Kyuhelbeker (1797-1846), Fedor Nikolayeviç Glinka (1786-1880), Aleksandr İvanoviç Odoyevski

(1802-1839), Aleksandr Aleksandroviç Bestujev-Marlinski (1797-1837), Pavel Aleksandroviç Katenin (1792-1853) ve Vladimir Fedoseyeviç Rayevski (1795-1872)'nin isimlerini sayabiliriz. Gizli örgütlere üye olmayan, fakat eserlerinde özgürlükten yana tavır koyarak Dekabristlerin sempatisini kazanan ve onları inandıkları yolda ilerleme hususunda tetikleyen ve yüreklendiren şairler arasında ise Nikolay İvanoviç Gnediç (1784-1833), Aleksandr Sergeyeviç Griboyedov (1795-1829), Aleksandr Sergeyeviç Puşkin (1799-1837), Anton Antonoviç Delvig (1798-1831) ve Yevgeni Abramoviç Baratinski (1800-1844)'nin isimlerini sıralayabiliriz.

1. EDEBİYATTA DEKABRİSTLER

Akla ve düşünceye büyük önem veren Dekabrist şairler, siyasi ve toplumsal görüşlerini eserlerinde özenle işlemeye gayret ederler. Bu yolla toplumu tasarladıkları devrime hazır hale getirmeyi hedeflerler. Nitekim gizli örgütlerden biri olan Refah Birliği (Soyuz blagodenstviya)'nin tüzüğü *Zelenaya kniga (Yeşil Kitap)*'da "şiirin gücü ve harikuladeliği" ifadesi yer alır. Bununla birlikte, Dekabrist sanatçılar edebiyat topluluklarına düzenli bir şekilde katılmaya özen göstererek toplumun nabzını ölçer ve edindikleri çevre aracılığıyla yasal yayın haklarından faydalanmaya çalışırlar. Özellikle okuyucuların beğenisini kazanacak eserler oluşturmaya ve bu şekilde ideolojilerinin propagandasını yapmaya özen gösterirler (Prutskov, 1980: 250).

Dekabrist sanatçıların edebiyat merkezi F. N. Glinka'nın önderliğini yaptığı *Volnoye obşçestvo lyubiteley rossiyskoy slovesnosti (Rus Edebiyatı Sevenlerin Özgür Örgütü)*'dir. Dekabristlerin edebi programlarını yürüttüğü diğer bir topluluk 1819-1820 yılları arasında faaliyet göstermiş olan *Zelyonaya lamp (Yeşil Lamba)*'dir. Aynı dönem Dekabrist Nikolay İvanoviç Turgenyev (1789-1871) ve Mihail Fedoroviç Orlov (1788-1842) *Arzamas* isimli edebiyat topluluğunda ideolojilerini yaymaya çalışır, fakat başarılı olamazlar. Bunun üzerine Turgenyev *Jurnolnoye obşçestvo (Dergi Örgütü)* isimli edebiyat örgütünü kurar (Prutskov, 1980: 251).

Dekabrist şair ve yazarların liberal görüşlerini yansıtmaya fırsatı buldukları yayın organları; Glinka'nın *Trudi volnogo obşçestva lyubiteley rossiyskoy slovesnosti (Rus Edebiyatı Sevenlerin Özgür Örgütünün Çalışmaları)* isimli dergisi, A. A. Bestujev ve K. F. Rileyev'in *Polyarnaya zvezda (Kutup Yıldızı)* isimli yillığı, W. K. Kyuhelbeker'in *Minemozina* isimli yillığı ve Aleksandr Osipoviç Korniloviç (1800-1834) ve Vasili Dmitriyeviç Suhorukov (1794-1841)'un *Russkaya starina (Eski Rusya)* isimli dergisidir (Prutskov, 1980: 251). Bu yayın organları sayesinde, Dekabrist sanatçıların eylemlerinin edebiyat ile sıkı bir bağ oluşturduğunu görüyoruz.

2. DEKABRİST ŞİİRİ

Dekabrist şairlerin kaleme aldığı şiirleri incelediğimizde, bu eserlerin içerik açısından birçok ortak özellik içerdiğini görüyoruz. Çalışmamızda bu ortak özellikleri aktarmaya çalışacağız.

Dekabrist şiirlerin göze çarpan ilk ortak özelliği, içerdikleri sözcüklerdir. Şiirlerdeki anlatıcıların o dönemde yaşanan olaylara paralel olarak, savaş, isyan, özgürlük, kahramanlık ve esaret gibi konulara ilişkin sözcüklere sıklıkla başvurduklarını görüyoruz. A. A. Bestujev-Marlinski 1812 Anayurt Savaşı'nın Rus edebiyatı üzerindeki etkisiyle ilgili görüşlerini, *1823 Yılı Boyunca Rus Edebiyatına Dair Bakış Açısı (Vzglyad na russkuyu slovesnost v teçeniye 1823 goda)* isimli makalesinde şu sözleriyle dile getirir: "Savaşların gürültüsü yazarların sözcüklerini canlandırır ve okuyucunun dikkatini uyandırır. Bize bunu 1812 Anayurt Savaşı sağladı. O zamanlar *vatan* ve *şan* sözcükleri herkesi derinden etkiliyordu." (Frizman, 1978: 62). Eserleri ele aldığımızda çoğunlukla *народ* (*millet*), *страна* (*ülke*), *отчизна* (*vatan*), *отечество* (*vatan*), *герои* (*kahraman*), *победа* (*zafer*), *власть* (*iktidar*), *царство* (*çarlık*), *гражданин* (*yurttaş*), *свобода* (*özgürlük*), *цепь* (*zincir*), *меч* (*kılıç*), *брань* (*savaş*), *сражаться* (*savaşmak*), *трон* (*taht*) *битва* (*savaş*), *слава* (*şan*), *вольность* (*hürriyet*), *престол* (*taht*), *щит* (*kalkan*), *тиран* (*tiran*) ve *раб* (*köle*) sözcüklerinin kullanıldığını söyleyebiliriz. Bu tarz sözcüklerin kullanıldığı şiirlerden birine örnek olarak, Katenin'in 1817-1820 yılları arasında yazmış olduğu şu dizeleri gösterebiliriz: "**Vatanımız** acı çekiyor/ Senin boyunduruğun altında, ey zalim!/ Madem despotizm bizi ezecek,/ Öyleyse **tahtı** ve çarları devirelim./ **Özgürlük! Özgürlük!** Sen bizim saltanatımızı sür!/ Ah! **Köle** olarak yaşamaktansa, ölmek daha iyi,/ İşte her birimizin yeminidir bu..." (Kunin, 1983: 284). Kyuhelbeker'in 1827 yılında kaleme aldığı *Rıleyev'in Gölgesi (Ten Rıleyeva)* isimli şiirde de vatan sevgisi ve özgürlük tutkusu bu tarz sözcüklerle ifade edilir : "**Özgürlüğü** Rus **milletine**/ Güçlü bir sesle yücelttim ben,/ Yücelttim ve öldüm **özgürlük** uğruna/ Talihliyim, ben baba toprağıma duyduğum sevgiyi/ Kanla korudum!/ Alev alev yandım/ **Vatan** uğruna saf bir aşkla." (Orlov, 1937: 289).

Dekabrist şairlerin tarihi olayları, gelenekleri ve görenekleri betimlerken, atalarının yaşadıklarını okuyucuya gerçekçi bir biçimde aktarma amacı doğrultusunda Rusça arkaik sözcüklere sıklıkla başvurduklarını görüyoruz. Okuyucuda milli bilinci uyanık tutma, geçmişte yaşanan kahramanlıkları gerçekçi bir biçimde hissettirerek okuyucuyu umutlandırma ve yüreklendirme amaçları doğrultusunda, sözcüklerin eski kullanımlarını tercih ettiklerini varsayabiliriz. Dekabrist sanatçıların şiirlerinde arkaik sözcükleri kullanmalarının diğer bir sebebi ise, Rus dilinin zenginliğini vurgulayarak, yabancı sözcüklerin kullanılmasını engellemektir. Söz gelimi A. A. Bestujev-Marlinski, *1824 ve 1825 yılının Baş Boyunca Rus Edebiyatına Dair Bakış Açısı (Vzglyad na russkuyu slovesnost v teçeniye 1824 i naçale 1825 godov)* isimli makalesinde Rus dilinin dışındaki dillerle konuşmayı şu şekilde eleştirir: "Bir zamanlar Fransızca komplimanlar

yapıyorduk, şimdi ise dünyanın öbür ucundaki Almanca'ya yöneldik. Ne zaman normale döneceğiz? Ne zaman tam anlamıyla Rusça yazacağız?” (Frizman, 1991: 120). *Росс* (Rus), *презреть* (hor görmek), *уповать* (umut bağlamak), *доколь* (ne kadar), *дотоле* (önce), *уго* (esaret), *исчаде ада* (şeytan gibi), *бранный* (savaş), *отческий* (baba), *сан* (makam), *глас* (ses), *узы* (bağ,zincir)ve*мзда* (ceza, rüşvet, para) Dekabrist şairlerin eserlerinde karşılaştığımız, en sık kullanılan arkaik sözcüklerin arasında yer alır. Rileyev'in şiirlerinde arkaik sözcüklerden epeyce faydalandığını söyleyebiliriz. Örneğin, 1814 yılında yazdığı *Smolensk Knezine* (*K knyazyu smolenskomu*) isimli kasidesinde bu durum mevcuttur: “Düşmanın tüm hainliklerini hor gördün sen,/ Tanrı'ya inançla umut bağladın,/.../ Borodino'nun korkunç meydanında,/.../ Rus'un ne yapabileceğini, gösterdin!/ Tanrıya inanarak,/ Düşman güçleri hiçe sayarak,/ O her yerde, ebediyen devdir.” (*Врагов презрел ты все коварства,/ На Бога верой уповал,/.../ На страшном поле Бородинском,/.../ Ты показал, что может Росс!/ На бога веру возлагая,/ Врагов все силы презирая,/ Он всюду, всегда колосс.*) (Rileyev, 2013: 10).Arkaik sözcük kullanımını Rileyev'in 1820 yılında kaleme aldığı *Çarın Gözdesine* (*K vremensçiku*) isimli şiirinde de gözlemleyebiliriz: “Kibirli, adi ve kalleş çarın gözdesi,/ Hükümdarın sinsi yalakası ve nankör arkadaşı,/ Vatanın çıldırmış tiranı,/ Yüksek makama hilelerle getirilmiş biri!” (*Надменный временищик, и подлый и коварный,/ Монарха хитрый льстец и друг неблагодарный,/ Неустовый тиран родной страны своей,/ Вознесенный в важный сан пронырствами злодей!*) (Rileyev, 1975: 99).

Dekabrist şairlerin ilk dönem şiirlerini ele aldığımızda, sanatçıların dönemin romantik şairlerinden Vasili Andreyeviç Jukovski (1783-1852) ve Konstantin Nikolayeviç Batyuşkov (1787-1855)'un şiirlerine öykündüklerini görüyoruz. Şiirlerinde, Jukovski ve Batyuşkov'un eserlerindeki şekilde doğa tasvirinin, yalnızlığın, hüznün ve melankolinin yer aldığını ve bu suretle Dekabrist şairlerin ilk dönem şiirlerinin her birinin birbirine benzediğine şahit oluyoruz. Bu öykünme eğilimini gösteren Dekabrist şairlerden biri olan Kyuhelbeker, *Şiir Sanatımızın, Özellikle Son On Yıllık Lirik Şiirin Yönelimi Üzerine* (*O napravlenii naşey poezii, osobenno liričeskoj v posledneye desyatiletije*) isimli makalesinde durumu şu sözleriyle değerlendirir: “Hüzün duygusu diğer duyguların yok olmasına sebep oldu. Hepimiz birbirimizle yarış edercesine geçip giden gençliğimize hasret duyuyoruz. Her yerde aynı resimle karşılaşıyoruz. Hüzünlü ve solgun bir ay, asla var olmayan kayalıklar ve meşe ormanları, zaman zaman gölgeler ve görüntüler, özellikle de sis yer alır. Sis suların, çam ormanlarının, kırların ya da anlatıcının başında dolanır.” Özgün olmaktan ziyade, öykünme olarak nitelendirebileceğimiz bu şiirlere örnek olarak, Rileyev'in *Ay* (*Luna,1814*),Glinka'nın *Sonbahar Hüznü* (*Osennaya grust, 1818*) ve Kyuhelbeker'in *Uyanış* (*Probujdeniye, 1820*) eserlerini gösterebiliriz. *Ay* şiirinde anlatıcı umutsuzca şöyle seslenir: “Ay! Sesimi, acı çeken haykırışımı duy,/ Sel gibi akan göz yaşlarımı ve isteksiz şikâyetlerimi gör!//...// Kederli, cenaze ilahileri söylemek istiyorum!” (Rileyev, 2013: 14). *Sonbahar hüznü* şiirinde, anlatıcı gençlik günlerine duyduğu özlemine dile getirir: “Yine

yoksunuz, altın çağımın günleri,.../ Karamsar, hüznün gibi, mavi gökyüzünün görüntüsü/ Ve taze çimler, benim gibi, öksüz kalmış!” (Filippov, 2011: 92). *Uyanış* isimli şiirde de, anlatıcı kaybettiği gençlik günlerinin hüznünü haykırmaktadır: “Gelecek günler, bana ne getiriyorsunuz?/ Çiçeklerim soldu;/ Sizi çağıran bir ses, duyuyorum,/ Sizi, hayallerimi!// Hep beraber yükseliyorlar/ Ve arkalarından götürüyorlar/ Bahardaki gençlik günlerimin/ Hayatını mutluluğunu ve huzurunu.// Parlak hayallerim, uçun,/ Baharım, solsun!” (Kyuhelbeker, 1967: 124).

Dekabrist sanatçıların şiirlerinde yer alan diğer bir ortak özellik yöneldikleri temalardır. İdeolojilerinin propagandasını yapma amacı güden Dekabrist şairler tarihi konuları işleyerek okuyucuda millî bilinci coşturan duygular uyandırmayı hedefler. Şiirlerde sıklıkla, Rus milletinin farklı milletlere karşı elde ettiği galibiyetler konu olarak seçilir. Bu suretle, halka geçmişte sahip oldukları gücü anımsatarak, yüreklendirmek isterler. Bu durumla özellikle Rıleyev’in *Duma* türündeki eserlerinde karşılaşmamız mümkündür. *Duma*, tarihi kişileri ve olayları destansı bir şekilde anlatan, 17.yüzyılda ortaya çıkmış Ukrayna halkına özgü bir edebiyat türüdür. Rıleyev, *duma* türünde eserlerini oluştururken, Polonyalı şair ve yazar Julian Ursyn Niemcewicz (1757-1841)’in eserlerine öykünür ve Niemcewicz’i sefeli olarak kabul ettiğini söyler (Prutskov, 1980: 271). Rıleyev *dumalarını*, bu türü kendisine göre yorumlayıp, dönemin edebî şartlarına ve ideolojik tutumuna uygun şekilde yeniden biçimlendirerek oluşturur. Başka bir deyişle, Ukrayna folkloruna özgü *duma* türünü kendine has üslubu ile yeniler ve *dumalarında* Rus milletinde vatan sevgisini uyandırmaya yönelik konular işler. Rıleyev’in *duma* türünde eser yazmaktaki amacı tarihin belirli bir dönemini nesnel bir şekilde aktarmak veya tasvir etmek değildir. Rıleyev’in *dumaları* siyasi ve sosyal amaçlar güder. Tarihi örneklerden yararlanarak vatana duyduğu bağlılığı vurgulamak ister (Afanasyev, 1982: 330). Rıleyev’in *duma* türündeki eserlerinde yer alan tarihi kişiler arasında Zaporıje’li Kazak ataman Bogdan Zinovi Mihayloviç Hmelnitiski (1595-1657), Rus Çarı I.Petro (1672-1725), Kazak ataman Yermak Timofeyeviç (1532-1585), Rus Çarı Boris Godunov (1551-1605) isimlerini sıralayabiliriz (Prutskov, 1980: 272). Şairin *dumalarındaki* tarihi kişilere baktığımızda, farklı tarihi dönemlerde yaşamış fakat aynı şekilde vatanları uğruna mücadele eden karakterler olduklarını görüyoruz. Rıleyev tarihte yaşanılanların örnek gösterilerek ders çıkarılması gerektiğini şu sözleriyle belirtir: “Amacım, atalarımızın yaptığı harikulade ya da en azından dikkate değer şeyleri hatırlatmak... Bu *dumalar* aracılığıyla milletimizin arasında hiç yoksa atalarımızın ünlü hikâyelerini yaymak, milletimizin kökleriyle gurur duymasını sağlamak ve vatanını daha çok sevdirmek... Benim niyetim millete bir parça ışık tutmak...” (Afanasyev, 1982: 330). Rıleyev geçmiş tarihi konu alırken, Kyuhelbeker yaşadığı dönemdeki tarihsel olayları şiirlerinde işlemeyi tercih eder. *Ahates’e* (*K Ahatesu*), Yunan Şarkısı (*Greçeskaya pesn*) ve *Kehanet* (*Proroçestvo*) isimli şiirlerinde, Yunanlıların 19.yüzyılın ilk çeyreğinde Osmanlı Devleti’ne karşı başlattığı ayaklanmayı değerlendirir.

Dekabrist şairler, ruh hallerini aktarmanın bir yolu olarak, eserlerinde Yunan mitolojisinden faydalanırlar. Yunan mitolojisindeki karakterleri kullanarak çağdaşlarını övdüklerini ya da yerdiklerini de görebiliriz. Rayevski, 1822 yılında kaleme aldığı *Kişinev'e Arkadaşlara (K druzyam v Kişinev)* şiirinde, yaşadığı umutsuz ruh halini Yunan mitolojisindeki karakterleri kullanarak aktarır: “Yarı özgür nasibinde/ **Hebe**'nin hediyesini içiyorsunuz sizler, ben ise/ Esaret altında yaşamın ışığını yitirdim,/ Ve benim şafağım burada sönecek!”(Rayevski-Arhipova, 1967: 151). Hebe'nin, Olimpos'ta tanrılara, tanrı içeceği nektar sunmakla görevli gençlik tanrıçası olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda, seslendiği kişilerin her zaman genç kalacağını vurgulamak istemiş olabileceğini düşünebiliriz.

Dekabrist sanatçıların şiirlerinin bir bölümünde hâkim olan bir diğer ortak tutum ise, şairlerin Tanrı inancı ve sevgisidir. Tanrı sevgisinin şairlerin umudunu canlı tuttuğunu varsayabiliriz. Rıleyev 1814 yılına ait *Düşmanların Yıkımı Üzerine (Na pogibel vragov)* kasidesinde inandığı Tanrıya olan bağlılığını ve güvenini şu dizeleriyle aktarır: “**Tanrı** masumları felaketlerden korur,/ Acıması olmayan gaddarları ise, asla korumaz.”(Kuzmin, 2012: 234). Glinka,1812 yılının Temmuz ayında Anayurt Savaşı'nda bir subay olarak mücadele verdiği süreçte, Rus orduları Smolensk şehrinde toplanırken kaleme aldığı *Asker Şarkısı (Soldatskaya pesn)* isimli şiirinde, milli mücadele sırasında Rus halkını bir araya getiren en önemli unsurlardan birinin inanç olduğunu vurgular: “Hatırlayalım, arkadaşlar, Rusların şanını/ Ve düşmanları yok etmeye gidelim!/ Vatanımızı koruyalım:/ Köle olarak yaşamaktansa ölmek daha iyi.// İleri, ileri, çocuklar,/ **Tanrıyla**, inançla ve süngüyle!.../ Kazanalım ya da ölelim!//...// İşte kadınlarımız ağlıyor/ Kızlarımız, yaşlılarımız feryat ediyor.” (Akopova-Berejkov, 1987: 68).Kyuhelbeker ise, DekabristAyaklanması'ndan yirmi yıl sonra 1845 yılında, savunduğu ideolojisinden asla pişman olmadığını vurgulamak ve tüm Dekabrist arkadaşlarını övmek üzere kaleme aldığı *Rus Şairlerinin Kaderi (Uçast russkih poetov)* şiirinde şu dizeleri aktarır: “**Tanrı** onların kalbine ateş, akıllarına ışık verdi,/ Evet! Onların duyguları coşkun ve ateşlidir:/ Daha ne? Onları karanlık hapsilere atıyorlar,/ Umutsuz sürgünün soğukluğuyla canını çıkarıyorlar!.../ Ya da hastalık geceyi ve pusu getiriyor.”(Postnov, 1976: 93).

SONUÇ

19. yüzyılın ilk çeyreğinde faaliyet göstermiş, toplumsal adaletin sağlanmasını, serflikin kaldırılmasını ve Rusya'ya anayasal düzenin getirilmesini hedefleyen Dekabrist şairler, çarlık karşıtı düşüncelerini ve görüşlerini toplumda yayma amacı doğrultusunda edebiyatı propaganda aracı olarak görürler. Ülkelerinin aydınlık, özgürlükçü, liberal ve adil bir geleceği hak ettiğini düşünürler. İlk şiirlerini incelediğimizde dönemin romantik Rus şairlerinden Jukovski ve Batyuşkov'a öykünmelerinin doğal bir sonucu olarak, şiirlerinde kasvetli doğa tasviri, yalnızlık, umutsuzluk, melankoli ve hüznün yoğun bir biçimde hâkim olduğunu görürüz. Bu şiirlerini çok genç yaşlarda kaleme almalarına rağmen,

öykünme sonucu oluşturulduklarından eserlerde geçmişe ve gençlik yıllarına özlem duygusunun da var olduğunu söyleyebiliriz. Dekabrist şairler özgün şiirlerini oluşturdukları dönemde, Rusya tarihinden yararlanmayı yeğlerler. Bunun sebebi tarihte yaşanmış olan kahramanlıkların ve başarıların anımsanmasını sağlayarak, Rus okuyucuları yüreklendirmektir ve geleceğe dair umutlarını canlı tutmaktır. Dekabrist şairler aynı zamanda Yunan mitolojisini de kaynak olarak kullanırlar. Yunan mitolojisindeki karakterlerin özelliklerinden şiirlerinde eleştirdikleri ya da övdükleri çağdaşlarını nitelerken yararlanırlar. Bunun yanı sıra, şiirlerinde Rusça arkaik sözcükleri kullanırlar ve böylece Rus dilinin yabancı dillerin etkisinde kalmamasını amaçlarlar. Maneviyata büyük önem veren Dekabrist şairler, şiirlerinde Tanrı sevgisini yüce bir olgu olarak sunmayı tercih ederler. Konu seçimi, ilham kaynakları ve sözcük seçimi açısından, Dekabrist şiirlerin birbirlerine paralel özellikler gösterdiği sonucuna varabiliriz.

SUMMARY

Decembrists, Russian Dekabrists, are the Russian revolutionaries who led an unsuccessful uprising on December 14, 1825. Because the event occurred in December, the rebels were called the Dekabrists. The Decembrists were primarily members of the upper classes who had military backgrounds; some had participated in the Russian occupation of France after the Napoleonic Wars or served elsewhere in Western Europe; and some were members of the secret patriotic societies in Russia- the Union of Salvation, the Union of Welfare, the Northern Society, and the Southern Society. The political aims of the members of secret societies were a constitutional monarchy with a limited franchise, the abolition of serfdom and equality before the law. After a while the members decided to make radical changes. They wanted to abolish the monarchy, establish a republic and redistribute land: taking half into state ownership and dividing the rest among the peasants. At first, many officers were encouraged by Tsar Alexander's early liberal reformation of Russian society and politics. However, internal and external unrest, which the Tsar believed stemmed from political liberalization, led to a series of repressions and a return to a former government of restriction and conservatism. The Napoleonic Wars were one of the most important reasons the Decembrists had come to oppose the monarchy. Seeing the conditions the peasant soldiers were forced to endure, the Decembrists believed that changes must be made. After the Patriotic War of 1812, Decembrists got opportunity to come into contact with Western liberal-revolutionary ideas as they traveled abroad European countries. When Tsar Alexandr died on 1 December 1825, the leaders of the societies decided to rise in revolt. On 14 December 1825, at the coronation ceremony of Nicholas I, a group of young Russian army officers revolts against tsardom. The uprising of Decembrists failed. The members of societies were arrested. Five leading Decembrists Petr Grigoryevich Kahovski, Pavel İvanovich Pestel, the poet Kondraty Fedorovich Ryleyev, Sergey Muravyov-

Apostol, and Mikhail Bestuzhev-Ryumin were executed by hanging. Other Decembrists were exiled to Siberia, Kazakhstan, and the Far East. The Decembrist revolt holds an important place in the history of the revolutionary movement in Russia. It was the first open armed action for the purpose of overthrowing the autocracy and abolishing serfdom. There are many poets and writers among Decembrists. These poets and writers want to overthrow serfdom, maintain justice and bring constitutional rights. They count their literary works as instruments to spread their thoughts and opinions throughout the country. Decembrist poets and writers censure despotism, injustice and serfdom in their works. Their sources of inspiration are Russian history, Russian language and Russian tradition. Compared to other literary genres Decembrist poets mostly write poems by the influence of romanticism. Their poems are quite similar in themes. They mostly write on themes of Greek mythology and Russian history. They tend to use archaic Russian words in their poems as they want to protect the Russian language from the influence of other languages. Their early poems contain yearning for the past, imagination, melancholy, sadness and loneliness as they emulated the poets of romantic era Vasili Jukovski and Konstantin Batyushkov. Their contribution to Russian literature is strongly important.

KAYNAKLAR

- AFANESYEV, Viktor (1982). *Jizn zameçatelnih lyudey Rileyeu*, Moskova: Molodaya Gvardiya.
- AKOPOVA, Natalya Nikolayeva, BEREJKOV, Vladimir Vladimiroviç (1987). *1812 god v russkoy poezzi i vospominaniyah sovremennikov*, Moskova: Pravda.
- FLİPPOV, A. N (2011). *Zolotoy vek russkoy poezii*, Moskova: Ripol klassik.
- FRİZMAN, Leonid Genrihoviç (1978). *Literaturno kritičeskiye raboti Dekabristov*, Moskova: Hudojestvennaya Literatura.
- FRİZMAN, Leonid Genrihoviç (1991). *Dekabristi estetika i kritika*, Moskova: İsskustvo.
- KİRİK, Levin (1906). *Dekabristi istoriya voorujennovo vostaniya 14 dekabrya 1825 g*, Peterburg: NarodnayaPolza.
- KUNİN, Viktor Vladimir (1983). *Poeti puşkinskogo kruga*, Moskova: Pravda.
- KUZMİN, Vladimir (2012). *Kubok za otçiznu*, Moskova: Olma Media Group.
- KYUHELBEKER, Wilhelm Karloviç (1967). *İzbranniye proizvedeniye v duuh tomah*, Moskova: Sovetskiy pisatel.
- LOTMAN, Yuriy Mihayloviç (1997). *Besedi o russkoy kulture bit i traditsii russkovo dvoryanstva (18 naçalo 19 veka)*, Peterburg: İskusstvo.

- ORLOV, Aleksandr Sergeyeviç, GEORGİYEV, Vladimir Anatolyeviç, GEORGİYEVA, Natalya Georgiyevna, SİVOHİNA, Tatyana Aleksandrovna (2004). *İstoriya Rossii*, Moskova: Prospekt.
- ORLOV, Vladimir Nikolayeviç (1937). *Russkiyepoetisovremenniki Puşkina*, Moskova: Hudojestvennaya literatura.
- POSTNOV, Yuriy (1976). *Sibir v poezii dekabristov*, Moskova: Nauka.
- PRUTSKOV, Nikita İvanoviç (1980). *İstoriya russkoy literaturı ot sentimantalizma k romantiku vtoroy tom*. Leningrad: Nauka.
- RAYEVSKİ, Vladimir Fedoseyeviç, ARHİPOVA, Arina Vladimirovna (1967). *Polnoye sobraniye stihotvoreniy*, Moskova: Sovetskiy pisatel.
- RILEYEV, Kondratiy Fedoroviç (1975). *K. F. Rileyev izbranniye stihotvoreniya*, Moskova: Detskaya Literatura.
- RILEYEV, Kondratiy Fedoroviç (2013). *Kak şçastliv ya*, Moskova: Komsomolskaya Pravda.
- VERNADSKY, George (2009). *Rusya Tarihi*, (çev. Doğukan Mızrak), İstanbul: Selenge Yay.